

WIE IS ...?

**BERTUS APITULEY,
EERSTE MOLUKKER IN VOLKSRAAD**

**MOLUKSE VOETSTAPPEN DOOR DE GESCHIEDENIS:
ZESTIEN VERHALEN OVER HISTORISCHE PERSONEN**

1927

Het was het jaar 1908. Hubertus Domingus Apituley woonde aan de Leidsegracht 92 in Amsterdam. In Batavia had hij op de STOVIA, School Tot Opleiding Van Inlandse Artsen, gezeten. Nu studeerde hij in Amsterdam. Hier wilde hij zijn artsdiploma halen. Maar vandaag was hij in Leiden. Hier ging hij met andere studenten uit het verre Indië een vereniging oprichten. Bertus Apituley voelde zich op zijn gemak tussen de Javaanse, Sumatraanse en Menadonese studenten. 'Onze Indische Vereniging moet inwoners van Nederlands-Indië aanmoedigen om in Nederland te komen studeren. Dat levert ons volk alleen maar voordeel op', werd er gezegd.

Drie jaar later. Zoals gewoonlijk was het in Indië drukkend warm deze nacht. Bertus Apituley kon de slaap niet vatten. Toch was hij doodmoe.

Al dagen was hij in de weer om de mensen hier in Malang op Oost-Java te helpen. De pest was in deze streek uitgebroken en had al talloze slachtoffers gemaakt. Zijn plicht als arts had hem hierheen gedreven. Zijn artsdiploma had hij nog niet: 'Dat komt later wel. Nu hebben de mensen mij nodig.' Hij wilde de mensen duidelijk maken dat hygiëne van levensbelang was. Vooral met afval moesten ze veel voorzichtiger zijn. 'De huisrat brengt via zijn vlooiën het pestbacil over op de mensen. Als men daar van doordrongen is, dan zijn we een heel eind.'

Jaren later, in juli 1925, was Bertus Apituley een bijzonder trotse man. Aan de universiteit in Amsterdam had hij zijn artsdiploma gehaald. Hij behoorde nu tot de eerste vijf Molukse studenten met een Nederlands artsdiploma. Hij moest even aan zijn vriend Willem Karel Tehupeiory denken met wie hij samen op de STOVIA had gezeten. Die had eerder zijn artsdiploma in Nederland gehaald. 'Maar dat geeft niks, nu ben ik ook dokter', mompelde Bertus Apituley.

Twee jaar later, in 1927, glom Bertus Apituley alweer van trots. Hij mocht zitting nemen in de Volksraad, een lichaam dat door de Nederlanders was ingesteld om de bevolking van Nederlands-Indië te begeleiden naar zelfbestuur. Door de Ambonraad was hij tot vertegenwoordiger van Ambon in de Volksraad gekozen. Hij zat nu tussen vertegenwoordigers afkomstig uit heel Nederlands-Indië. En hij was de eerste Molukker. Hij zat boordevol zelfvertrouwen.

Zelf wilde hij dat Indië onder Nederlands bestuur zou blijven, waarin wel meer aandacht zou zijn voor de sociaaleconomische ontwikkeling van de Molukken. Ervaring in de politiek had hij opgebouwd in de jaren 1921 tot 1924 toen hij lid was van de gemeenteraad van Ambon. 'De mensen daar kennen mij en ik mag het vertrouwen dat ze in mij stellen niet beschamen.'

Het was een jaar later. Ze waren het er beide over eens, Willem Karel Tehupeiory en Bertus Apituley: 'Er moet een organisatie komen die streeft naar zelfbestuur van de Molukken met behoud van de band met Nederland.' Dat was het toekomstbeeld van beide artsen. Daarom richtten ze het Moluks Politiek Verbond (MPV) op. Op deze manier wilde Bertus Apituley aantonen dat hij loyaal was aan de Nederlandse regering.

Naast arts, was Bertus Apituley ook officier van gezondheid in het KNIL met de rang van kapitein. Later kreeg hij zelfs de rang van majoor.

In 1944 overleed hij in Nederland. Hij is in Velsen gecremeerd.

VERANTWOORDING

Auteur: Xaf Lasomer

Bron: 'Wie is ...?' serie in Papan Tulis, katern van het Landelijk Steunpunt Educatie Molukkers in het magazine Marinjo 1998-2000, gebundeld in 2011

Bewerking/vormgeving: Nanneke Wigard, 2024

Meer weten?

Op de website [Vensters op de Molukse Geschiedenis](#) vind je meer informatie over de periode 1450-1950 en meer verhalen van historische personen

Illustraties:

Foto Apituley: IISG, coll. W.K. Tehupeiory (H. Keppy)

Portretfoto Apituley: facebookpagina Eddy Monsjou